

„Tukaj ga ne smeva pustiti!“ reče Anka srčnejše. „Kako se mi smili! Ti imaš večje sani, zmeči drva in naloži moža, — sicer bi bila midva kriva njegove smrti! Kak greh bi bil to?“ Storila sta tako in hitela na vso moč proti domu . . .

„Kaj pomeni to?“ zakliče s praga mati prišedšima in nekaj mraz ji preleti vse telo. „Kaj z možem?“ Povedala sta ji ob kratkem vse. Vže so prijeli nezvestnega moža, da bi ga odnesli v kočo. Tu opomni Anka:

„Zadnjič so nam pravili gospod učitelj, kako je ravnati z zmrzlim človekom. Najprej ga moramo drgniti s snegom, a na to šele prenesti na gorko!“

„Res, le hitro pričnimo!“ pritrdi Tonček.

„Oh, da bi le ne umrl!“ vzdihne mati, ko polože moža na postelj. „Treba je takoj zakuriti, vidva ostanita pri bolniku!“ Na to mati odide iz sobe. Skoro se je širila blagodejna toplota po nji. To je vidno vplivalo na moža. Začel se je gibati. Deklica je šla po mater. Tujec odpre oči in začudeno gleda krog sebe.

„Kje sem?“ vpraša s tihim glasom.

„Nič se ne bojte,“ potolaži ga gospodinja, „pri dobrih ljudeh!“

O tem glasu pogleda mož še z večjim začudenjem po sobi in po pričujočih.

„Hvala Bogu, boljše mu je!“

Tuji mož se vspne na postelji in razširi roké: „Žena, ali me ne poznaš?“

„Otroka, ali ne poznata svojega očeta?“ — — —

Ni mogoče popisati veselja, katero je napolnilo hkrati gorsko kočo. Na kako čudovit način sta rešila otroka svojega lastnega očeta!

* * *

Za nekaj dnij je okreval oče do čista. S kakim veseljem so poslušali vsi trije pripovedovanje, kako se mu je godilo v tujini, kako ga je premogel spanec: „Dobiti nisem mogel v bližnjem mestu voza in oditi sem moral peš domov. Kako se mi je dalje godilo, to vam je itak znano! Še nekaj vam povem: treba nam ne bode več živeti v revščini. Glejte!“ in potegnil je listnico iz žepa ter izsul kup denarja Mati ni vedela drugače duška dati svojemu veselju nego z besedami: „Otroka, pokleknimo pred podobo Križanega in zahvalimo ga za vse dobrote!“

Gregor Gornik.

Moj voz.

11. Prva kapa.

oz je vže skoro prenapolnjen, ne vem, kako bom vozil po klancih, in ne upam si več nakladati; no, če pa natakнем na ročico še svojo prvo kapo, ne bode se menda polomil zaradi tega, a vi jo boste videli še bolj natanko, ker bode višje.

Kakor vas kateremu, tako se je godilo tudi meni. Ko sem šel prvič v šolo, kaj boljšega, čednejšega je bilo treba obleči; ni namreč lepo, če sedi kdo v šoli prav raztrgan in zamazan. Toraj prvič mi je bilo iti v šolo. Druga obleka je vže še bila, da je bila čemu podobna, samo pokrivala nisem imel poštenega. Saj sami

sprevidite, da je bilo očeta sram, ker sem stal za v šolo napravljen s prevrtanim klobukom pred njimi. „Tak mi ne pojdeš pred gospoda učitelja,“ dejali so mi; „cel šop lās ti gleda skozi klobuk — počakaj nekoliko.“ Pa so šli in jeli pregledovati kape, katerih so imeli precēj narejenih za prodaj. „Sēm stopi, da pomeriva!“ velé mi potem. Kajpada mi je bila vsaka prevelika, ušesa so bila brž pod njo, da so mi jo le dejali na glavo. Samo jedna — in kar se mi je posebno zdelo, najlepših jedna — mi je bila skoro prav, dasi je bila tudi ta malo bolj na obilno. „Škoda je je za te, prelepa je,“ pomišljali so oče, „pa še nekoliko prevelika ti je; no, pa bode vže, saj se ti bo glava še zredila. Ali da ti povem, varuj jo — sedaj pa le brž pojdi in poslušaj, kaj bodo učili v šoli.“

Pa sem bil nov šolar z novo kapo. Prejšnje dni me je večkrat zaskrbelo, kako bo v šoli, ker je do takrat še nisem videl od znotraj, toda sedaj sem vso pot mislil samo na svojo kapo. Ni posebno daleč od nas v šolo, kaj bode, pičlo četrť ure; pa sem vender-le, sam ne vem, kolikokrat, popravil kapo na glavi ter jo včasih tudi snel in ogledoval. In bolj ko sem jo gledal, bolj mi je bila všeč; take nima nobeden iz naše vasi, mislil sem si prevzetnežek ter jo celó malo po strani posadil na nečimerni glavici. Pridem v šolo, pouk se prične. Lahko mi verojamete, da se tudi v šoli nisem mogel toliko zatajevati, da bi prav nič ne bil pomislil na kapo in je prav nič ne pogledal. Toda opomin: „Roke na klop! Vsi sēm glejte!“ predramil me je zopet. Ali kaj, ko sem bil takoj zopet pri kapi. Da nisem bil prvi dan v šoli, ne stavim kraječarja, da bi ne bil kaznovan, toda z začetnikom so potrpeľi.

Šola je minila, kakor čebele smo se usuli na cesto. V šolo gredé sem šel pri zadnjih, a sedaj nas je bila cela kopa. Da ni bilo brez nagajanja, tega niti ne omenjam. Kar je bilo takih, da so vže drugo leto hodili v prvi razred, tisti so bili najporednejši in sami niso vedeli, kaj bi storili nam manjšim. Seveda jaz sem se bal za kapo — ker mi je bila vedno na mislih — in sem večkrat skrbno potípal, ali je še na glavi. To je opazil Andrejev Jožek. Šli smo ravno mimo Marijaničine jame, v kateri je še rastla tiste dni visoka češnja. Kakor bi mignil, vzame mi kapo z glave ter jo vrže na visoko češnjo, kjer je obvisela mej vejami. Meni so se udrle solze, drugi pa v smeh. Tekel sem pod češnjo, milo gledal nanjo, toda kapa mi ni hotela pasti na glavo. Ako bi ne bila češnja tako debela, splezal bi bil nanjo, in kapa bi bila moja, ali sedaj —. No nekaterim tovarišem sem se pa le smilil. „Ivan, stopi v stran,“ tolašili so me ter jeli lučati kamenje na češnjo. Jeden je vže zadel kapo, da se je pomaknila za dve veji nižje, toda zopet se je ujela. Videč, da kapa pada, zasmel sem se vže, dasi še ves v solzah, ker pa le ni prišla do tál, zaihtel sem vnovič. Toda ker je kamenje le še frčalo na češnjo, dobil sem naposled vender-le svojo kapo. Obrisal sem oči, pokril se in stekel s šolarji vred. Zakaj? No zato, ker je Marijanec zapazil, da lučajo otroci kamenje na njegov svet. Poprej sem jokal sam, sedaj bi bili pa kmalu vsi. Toda otroci imajo urne pete, vsi so odnesli zdrava ušesa.

Nekaj nedelj pozneje nas je šlo več otrók k Savi ter smo raz most gledali ribe v vodi, spodaj so pa ribiči prali ali nekaj popravljali mreže, sam vže ne vem dobro, kaj so počeli. Pa so nam doma pogosto zabičevali, naj ne hodimo na most prodajat zijal, da utegne kdo pasti v vodo, češ, nesreča ne počiva nikoli. V Savo

sicer res ni padel nihče, pač pa je meni veter, ki je kar nenadoma močno potegnil, odnesel kapo v vodo. Sava pa, kakor bi se bila zmenila z vetrom, nesla jo je lepo naprej proti morju. I, raca na vodi, to je bilo pa še hujše kakor zadnjič na češnji! Ves drobiž, kar ga je bilo na mostu, je zakričal, jaz seveda najbolj prestrašen. Da ni bilo ribičev, proti katerim je plavala moja kapa, nikdar več bi je ne bil videl. Toda srečo sem imel pri svoji nesreči. Čeprav je bila kapa mokra, imel sem jo pa vender zopet.

V tretje gre rado, veli pregovor. Res sem prišel še tretjič ob kapo, in sicer sedaj tretji pot za dolgo časa. Pri Rahlu so zmetavali seno; Janko, zdi se mi, da tudi France in jaz smo je pa tlačili. Kajpak, jaz, kakor vedno, s kapo na glavi ne meneč se za očetovo svarilo, da je ne smem dejati drugače na glavo, kakor tedaj, kadar grem v šolo. Ali dobro me je splačalo. To veste, da se mora malo poskočiti, če tlači človek seno. Tudi mi smo to vedeli ter skakali, prekucovali se, da smo bili vsi vrtoglavi. Dva voza sena je bilo zmetanega in kakor smo bahali hlapcu, bolj potlačenega kakor na vozi. Rahlova mati so mi odrezali za plačilo malico kruha, no potlej sem se pa namenil domov; vse se mi je namreč tako sanjalo, de se je brat Srečko najbrž vže zbudil in ga bo treba varovati. Ali sedaj me je pa naenkrat pogrelo! Kje imaš pa kapo? poprašal sem sam sebe, ker sem se zavedel, da sem gologlav. Jej, jej, kje je moja kapa? Predno sem šel tlačit seno, imel sem jo še, to sem vedel dobro. Tudi tedaj sem jo še imel, ko smo zmetavali prvi voz, saj sem si jo popravil malo bolj nazaj, ker mi je bilo vže silno vroče. Joj, kaj bode, če se je zamešala mej seno? Ali ni bilo časa pre-mišljovati, zakaj oče so me vže prišli klicat, češ, Srečko vže joka, kod se potikam tako dolgo, matere pa ni doma. Po navadi je šlo tudi meni na jok, kadar sem moral od Rahla domov zibat ali varovat brateca, ta dan pa sem se prav lahko ločil od Janka, vesel, da oče še niso vedeli, da sem ob kapo.

Drugo jutro je prišlo na dan, da sem zgubil kapo. V šolo sem se napravil in se pokril s starim strganim klobukom. Toda oče so me vselej ogledali od pete do glave, predno sem šel od doma. „Glej ga, kaj pojdeš s tem grdim klobukom?“ dejali so mi očitaje. „Kape ni —“ opravičeval sem se bojazljivo. „Kako, da je ni?“ — „Pri Rahlu — v senu — sem jo zgubil.“ Hencano mi je trda predla tisto jutro, prvič zato, ker sem vzel kapo v tak prah, kakor je pri senu, drugič pa, ker tako slabo pazim, kje pustim kako stvar. Ne jaz, ne Janko ni šel tisti dan v šolo: iskala sva kapo. Toda brez vspeha. Dasi sva premetavala seno, da je vse lilo z naju, vender nisva dobila kape. „Po zimi jo bo našla dekla, saj ne boš ozebel v glavo,“ rekli so Rahlov oče; „le pustita seno, kaj bi se zastonj trudila.“ Zares, čakati je bilo treba. Seveda, doma sem moral poslušati še marsi-katero, predno so se tudi oče udali.

Pa niso nemodro svetovali Rahlov oče. Šele tisti petek po pepelnični sredi mi je dekla — bila je vže druga, a tudi nji sem skrbno naročil, naj gleda, ne dobi li kake kape — nekega popoldneva prinesla kapo, celo in popolnoma dobro, samo zmečkano tako neznansko, da sem jo moral še tisto popoldne zlikati. No, pa je bila zopet dobra, kakor poprej.

Odslej je nisem nikoli več zgubil, samo enkrat je dve uri nisem smel po-brati, čeprav nisem bil deset korakov od nje. To je bilo pa tako-le: Na Grebe-

novi jablani so imele ose veliko gnjezdo, tako veliko kakor bokalski lonec. Kakor znano, izmislijo si otroci vse, kar je pametno in neumno; tako smo se tudi mi nekoč domenili, da razbijemo osam ta lonec. Vedeli smo pa, da se bodo ose usule za nami, ko zapazijo našo nakano, zato sme se vže poprej zavarovali, kar se je dalo. „Če bodo brenčale ose za teboj, vrzi kaj od sebe in smukni urno skozi grmovje, ose bodo planile na tisto in pustile tebe,“ tako me je učil Rahlov Janko. „Vže dobro,“ dejal sem in lomil palico, da bi lučal posamezne koščke v osje gnjezdo. Janko je prvi zadel ter ga skoro polovico odbil. Takrat pa ose, zares „jezne kakor ose,“ venkaj, pa nad nas! Mi v tek, jaz vržem kapo od sebe in sem jo še precēj srečno odnesel, samo za vrat me je jedna vščipnila, toda po kapo nisem smel. Kakor hitro se je kdo približal jablani, brž je zabučalo. Šele zvečer sem rešil kapo in jo odslej srečno nosil tako dolgo, da se je ogulila in raztrgala. — Ti kapa, ti, — čeprav ti ne pravim „kapa kosmata“ — koliko si mi napravila skrbij in neprilik! No le trdno tiči na ročici, da te vsaj sedaj veter ne odnese!

* * *

Tako. Voz je naložen. Dobro bi še bilo, če bi ga povezal, pa bode menda vže tako tudi šlo. Marsikaj bi še rad spravil nanj, pa preveč nerad nakladam. Morda bi začel nalagati nov voz, kaj pravite? Toda, če bom imel dva voza svojega blaga, sodili boste vže, da sem imovit. No, no, kakor vže bode, saj se lahko zmenimo.

Če bi se ne videli več pri „mojem vozi“ — srečno! Koder bom vozaril ž njim, povsodi se bom spominjal tudi vas, dragi čitatelji „Vrtčevi,“ ki ste vse leto tako zvesto spremljali „moj voz“ ter bi bili gotovo brž priskočili, da se je pripetila kaka nesreča. Zakaj kakor sem vam vže pogosto zatrjeval, stvari, ki jih imam na vozi, so meni dragocene, saj so vse še iz tiste dobe, ko sem živel pri dragih stariših doma. A to veste, če pa ne veste, zapomnite si: „Pri solnci toplo, i pri materi sinu dobro.“

Kajtimar.

Počitniški spomini.

(Piše Basnigoj.)

(Konec.)

III.

dkar je murček ukradel Jankotov križavec, izgubil je tudi pri Jankotu vso veljavo. Nič več ni smel v njegovo sobico. Kedar je pa trkal po oknu in prosil, da bi mu Janko odprl, izpodrepil ga je le-ta in ga dobro oštel: „Boš šel, ti tat grdi, ti! Pojdi v tolmun po križavec, potem se smeš zopet vrniti!“ Škorec je zletel z okna in krakaje obsedel na orehu, ki je rastel blizu hiše, kakor bi se prav ciganski rogal dečku, katerega je oplenil za križavec.

Toda, kedar je ponoči tulil veter, in se je bližala huda ura, takrat je pa venderle pritajil svojo cigansko naravo ter je prav pohlevno praskal s kljunom